

Inför valet 2026

3 frågor till riksdagens partier

... och om att inte acceptera förskjutna gränser

INNEHÅLL

Inledning	3
Fråga 1. Hur förhåller ni er till afrofobi som en specifik form av rasism med egna strukturer och konsekvenser?	4
KORTVERSION	4
ANALYS	4
Fråga 2. Afrosvenskar är den grupp som i dag uppvisar de sämsta livsvillkoren i Sverige sett till en rad välfärdsindikatorer. Vilka konkreta åtgärder vill ni vidta för att adressera den afrofobi som finns i samhället i dag?	6
KORTVERSION	7
ANALYS	7
Fråga 3. För att kunna genomföra åtgärder mot rasism är det bra att ha statistik över rasismen. Hur ställer ni er till jämlikhetsdata i det offentliga Sverige?	9
KORTVERSION	9
FAKTA: Vad är jämlikhetsdata?	10
ANALYS	10
NÅGRA ORD PÅ SLUTET ...	11

Afrosvenskarnas riksförbund
Tre frågor till riksdagens partier

Inledning

Hur ställer sig Sveriges partier till afrofobi? Vad vill de som aspirerar på makten göra åt afrosvenskars särskilt utsatta situation i det svenska samhället? Är det viktigt att få statistik över etnicitet, för uppföljning av jämlikhet och åtnjutande av rättigheter, på samma sätt som vi har över kön?

Mycket står på spel inför höstens val. För att kasta ljus över de politiska alternativen har Afrosvenskarnas riksorganisation, ASR, ställt tre frågor till riksdagens åtta partier. Här presenterar vi korta versioner av svaren och efterföljande analyser. Längst bak återfinns partiernas svar i helhet för den som vill fördjupa sig ytterligare.

Vi hoppas att vår genomgång ska hjälpa dig att orientera dig inför valet.

Trevlig läsning – och glöm inte att rösta!

Fråga 1. Hur förhåller ni er till afrofobi som en specifik form av rasism med egna strukturer och konsekvenser?

DET HÄR VILL ASR: Att Sveriges politiker erkänner afrofobi som en specifik form av rasism med egna strukturer och konsekvenser – och också arbetar utifrån det.

KORTVERSION

Vänsterpartiet: Erkänner afrofobi som en specifik form av rasism.

Miljöpartiet: Erkänner afrofobi som en specifik form av rasism.

Socialdemokraterna: Tar inte tydlig ställning.

Centerpartiet: Ser att afrofobi har egna strukturer.

Liberalerna: Erkänner afrofobi som en specifik form av rasism.

Kristdemokraterna: Tar inte tydlig ställning.

Moderaterna: Erkänner afrofobi som en allvarlig form av rasism.

Sverigedemokraterna: Besvarar inte frågan.

ANALYS

Att människor med bakgrund i Afrika utsätts för en rasism som bär på egna strukturer och därmed får egna konsekvenser är väl etablerat inom forskningen.¹ Dagens afrofobi har sina rötter i den rasierarki som under flera hundra år växte sig stark i Europa parallellt med transatlantisk slavhandel och europeisk kolonialism.

I Sverige etablerades begreppet successivt under början av 2000-talet. Kring 2006 började företrädare för ASR och dåvarande Centrum mot rasism att aktivt använda och sprida termen afrofobi. År 2008 fick begreppet ett formellt erkännande då regeringen nämnde afrofobi i en förordning om statsbidrag.

Sedan dess har afrofobi-begreppet använts aktivt inom det offentliga fram till den senaste handlingsplanen mot rasism.

Trots det har flera av partierna inför valet 2026 svårt att med tydlighet bekräfta afrofobi som en specifik form av rasism.

¹Mångkulturellt centrum, *Afrofobi: en kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige* (Tumba: Mångkulturellt centrum, 2014), <https://libris.kb.se/wf7dn3b718f6zm0>

De mest genomarbetade svaren från riksdagens åtta partier kommer från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som båda erkänner afrofobi som en specifik form av rasism med egna historiska rötter, uttryck och konsekvenser. Nämnade partier påpekar också att politiken måste vidta riktade åtgärder för att bekämpa just afrofobi.

Moderaterna kallar afrofobi för en allvarlig form av rasism och erkänner att den har egna historiska rötter som tar sig uttryck i diskriminering, hatbrott och ojämlika livsvillkor. Partiet ägnar större delen av sitt svar åt just afrofobi och påtalar afrosvenskars utsatthet i samhället. Enligt svaret krävs också riktade åtgärder mot just afrofobi.

Även Liberalerna erkänner afrofobi som en specifik form av rasism. Partiet pekar på att afrofobin har djupa historiska rötter i slaveri och kolonialism, vilket påverkar strukturer och attityder än i dag. Men medan redan nämnda partier ägnar hela sina svar åt just afrofobi, låter Liberalerna halva svaret upptas av rasism i allmänna ordalag.

Centerpartiet skriver en mening om afrofobi i ett annars långt svar. Partiet konstaterar där att man ser att afrofobi har egna strukturer som medför allvarliga konsekvenser.

Socialdemokraterna tar inte tydlig ställning i frågan, men svarar att forskning och studier kan hjälpa oss att hantera de uttryck och fördomar som islamofobi, antisemitism och afrofobi för med sig.

Kristdemokraterna noterar i en mening att man ser afrofobi som en specifik diskrimineringsgrund (i svensk diskrimineringslagstiftning behandlas dock diskriminering på grund av hudfärg inom diskrimineringsgrunden etnisk tillhörighet).

Sverigedemokraterna svarar inte på frågan. I en enda mening skriver partiet i stället att man ogillar rasism i alla former.

Verkligheten talar dock sitt tydliga språk. Här följer tre exempel på den rasism som personer som rasifieras som svarta får utstå:

- Afrosvenskar födda i Sverige med en treårig postgymnasial utbildning har drygt 49 procent lägre disponibel inkomst än övrig befolkning med motsvarande utbildningsnivå.²

² Sima Wolgast, Irene Molina och Mattias Gardell, *Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden*, Rapport 2021:11 (Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län, 2021), s. 10.

- I skolan får afrosvenska barn sämre betyg, de placeras utan individuell bedömning i undervisning i svenska som andraspråk och de utsätts för trakasserier.³
- Afrofobi är det vanligast förekommande motivet bland anmälda hatbrott (bortsett från allmänt främlingsfientliga och rasistiska motiv). Avhumaniserande uttryck förekommer regelbundet, där den utsatte till exempel kallas för apa och/eller får höra referenser till slavhandel, rasbiologi och vit makt.⁴

Att år 2026 inte kunna ge ett rakt och tydligt svar på en fråga om afrofobi är med andra ord under all kritik.

Ett erkännande av afrosvenskars särskilda utsatthet är av betydelse, eftersom man med det också erkänner de ojämlika livsvillkor som präglar och begränsar afrosvenskars hela liv.

Ett sådant erkännande borde i sin tur följas av en insikt om behovet av riktade insatser till den utsatta gruppen.

Fråga 2. Afrosvenskar är den grupp som i dag uppvisar de sämsta livsvillkoren i Sverige sett till en rad välfärdsindikatorer. Vilka konkreta åtgärder vill ni vidta för att adressera den afrofobi som finns i samhället i dag?

DET HÄR VILL ASR: Att beslutsfattarna följer råden från FN:s rasdiskrimineringskommitté och möjliggör för så kallade särskilda åtgärder⁵ i syfte att hantera strukturell diskriminering och ojämlikhet. Det i sig kan innebära riktade insatser för att korrigera obalanser inom en rad områden som skola, rättsväsende, arbetsliv samt välfärd och offentliga verksamheter.

³ Diskrimineringsombudsmannen (DO), *Afrosvenska elevers utsatthet för rasism och diskriminering i skolan* (Stockholm: DO, 2025), s. 7.

⁴ Lisa Wallin och Klara Hradilova Selin, *Afrofobiska hatbrott*, Brå rapport 2022:7 (Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2022), s. 7

⁵ Committee on the Elimination of Racial Discrimination, *Concluding observations on the combined twenty-fourth and twenty-fifth periodic reports of Sweden*, CERD/C/SWE/CO/24-25 (18 december 2025), paragraf 18–19.

KORTVERSION

Vänsterpartiet: Vill stärka skyddet mot diskriminering och prioritera arbetet mot hatbrott. Vill motverka etnisk profilering och öka stödet till civilsamhället.

Miljöpartiet: Vill stärka diskrimineringskyddet och ge mer resurser till DO och polisens arbete mot hatbrott. Vill satsa på att motverka rasism i skolan.

Socialdemokraterna: Vill bekämpa strukturell diskriminering och förbjuda rasistiska och nazistiska organisationer. Vill öka mångfalden inom polisen.

Centerpartiet: Vill stärka skyddet mot diskriminering och ge mer stöd till arbetet mot hatbrott. Vill införa anonyma rekryteringar och avskaffa visitationszoner.

Liberalerna: Vill stärka diskrimineringslagen och arbetet mot hatbrott. Vill satsa på ökad kunskap i skolan och motverka orättvis rekrytering i arbetslivet.

Kristdemokraterna: Vill genomföra den nationella handlingsplanen mot rasism. Vill arbeta mot diskriminering och hatbrott samt motverka rasism i digitala miljöer.

Moderaterna: Vill förebygga rasism genom insatser i skolan, arbetslivet och rättsväsendet. Vill satsa på forskning, stöd till civilsamhället och kartlägga digitala miljöer.

Sverigedemokraterna: Vill inte införa några särskilda åtgärder mot afrofobi.

ANALYS

Afrosvenskar är den grupp som i dag uppvisar de sämsta livsvillkoren i Sverige. Så inleds frågan till partierna, trots det presenterar partierna få förslag som faktiskt syftar till att förändra just dessa livsvillkor.

I svaren finns en gemensam grundsyn hos sju av åtta partier om att afrofobi är ett samhällsproblem som kräver politiska åtgärder. Påfallande ofta föreslår de också samma eller likartade lösningar för att minska afrofobin.

Det handlar om stärkt diskrimineringslagstiftning och/eller bättre skydd mot diskriminering. Det handlar om ett effektivare arbete mot hatbrott inom polis och rättsväsende. Det handlar om kunskapshöjande insatser i skolan och hos myndigheter, om att motverka diskriminering på arbetsmarknaden, om stöd till civilsamhället.

Sällan handlar det om reformer som tar sikte på att förändra afrosvenskars sämre livsvillkor. Att afrofobi kan innebära ojämlika villkor på bostadsmarknaden,

vid kreditgivning eller i möte med sjukvården – listan kan göras lång – syns knappt i svaren från politikerna.

De förslag som FN:s rasdiskrimineringskommitté presenterade så sent som i december 2025 syns bara vaga spår av. Kommittén rekommenderar Sverige att ta itu med diskriminerande praktiker inom förlossnings- och mödravården, att införa tydliga rutiner mot diskriminering och negativa stereotyper i vården, att samla in hälsodata uppdelad efter etniskt och nationellt ursprung och att minska skillnader i hälsa mellan grupper. Kommittén tycker också att Sverige ska vidta åtgärder för att minska eller avskaffa boendesegregation, aktivt kontrollera arbetsplatser och samla in statistik om löner och anställningsformer samt integrera kön, ålder och funktionsnedsättning i allt arbete mot rasism. Bland mycket annat. Så konkret eller långtgående är inte något av riksdagens partier i sina svar till ASR.

Möjligt är att förslagen från FN låter radikala – kanske alltför radikala – för många majoritetssvenskar. Bra att ha i åtanke då är att flera andra länder kommit längre i arbetet med att formulera politik som syftar till att motverka den rasism och strukturella ojämlikhet som människor med bakgrund i Afrika utsätts för.

Inte minst i USA präglas debatten i högre grad av konkreta reformförslag som ibland också blir verklighet.

Ett exempel är så kallade Baby Bonds⁶, som infördes i Connecticut 2023. Genom satsningen får barn från fattiga familjer investeringssparkonton med insättningar, där de som vuxna kan använda pengarna till kontantinsatser för boende eller högre utbildning. Syftet med Baby Bonds är (i den ursprungliga varianten) uttryckligen att minska klyftor i förmögenhet kopplade till ras.

Andra exempel är stödet till historiskt svarta universitet och högskolor (HBCU:s)⁷ och aktiva åtgärder för likabehandling (affirmative action)⁸ i syfte att öka representationen av grupper som historiskt utsatts för diskriminering. Det senare upphörde 2023 genom en dom i Högsta domstolen.

Reformerna ovan innebär inte att USA per definition varit mer framgångsrikt i att motverka strukturell rasism än andra länder. Men de visar att politiken har varit öppen för förslag och åtgärder som faktiskt syftar till att förändra strukturerna i grunden.

⁶ <https://journals.sagepub.com/doi/10.1007/s12114-010-9063-1> och <https://www.brookings.edu/articles/baby-bonds-can-help-close-the-wealth-gap-for-black-americans/>

⁷ <https://nces.ed.gov/pubs2004/hbcu/index.asp>

⁸ https://www.law.cornell.edu/wex/affirmative_action

Ett undantag i svaren till ASR står Vänsterpartiet och Miljöpartiet för när de ställer sig tydligt positiva till frågan om jämlikhetsdata.

Det parti som avviker mest från övriga är Sverigedemokraterna, som tycks ifrågasätta premissen för frågan.

Noteras kan att partierna presenterar få eller inga nya reformförslag inför höstens val.

I dag är det väl etablerat att lagar mot diskriminering – som svensk politik ofta kretsar kring – visserligen är nödvändiga, men i sig långt ifrån tillräckliga för att motverka rasism.

För den som menar allvar med att främja jämlikhet oavsett rastillhörighet är det avgörande att genomföra aktiva åtgärder inom merparten av politikens allra mest centrala områden.⁹

Fråga 3. För att kunna genomföra åtgärder mot rasism är det bra att ha statistik över rasismen. Hur ställer ni er till jämlikhetsdata i det offentliga Sverige?

DET HÄR VILL ASR: Att jämlikhetsdata införs snarast.

KORTVERSION

Vänsterpartiet: Vill införa jämlikhetsdata.

Miljöpartiet: Vill införa jämlikhetsdata.

Socialdemokraterna: Vill i nuläget inte införa jämlikhetsdata.

Centerpartiet: Tar inte ställning i frågan.

Liberalerna: Svarar otydligt men tycks inte helt emot.

Kristdemokraterna: Vill inte införa jämlikhetsdata.

Moderaterna: Svarar otydligt men tycks inte helt emot.

Sverigedemokraterna: Vill inte införa jämlikhetsdata.

⁹ Se till exempel FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering (CERD), *General Recommendation No. 32: The meaning and scope of special measures in the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*, UN Doc. CERD/C/GC/32, 2009, punkterna 13 och 14 eller Europeiska kommissionen, *En jämlikhetsunion: EU:s handlingsplan mot rasism 2020–2025*, COM (2020) 565 final (Bryssel: Europeiska kommissionen, 2020).

FAKTA: Vad är jämlikhetsdata?

Jämlikhetsdata är sammanräknade uppgifter som kan användas för att beskriva och analysera graden av jämlikhet mellan olika grupper.¹⁰

Jämlikhetsdata bygger på anonyma svar, självidentifikation, frågor som är frivilliga att svara på och svar som enbart analyseras på aggregerad nivå. Det ska inte gå att spåra några uppgifter till en enskild individ. Korrekt genomförd, med anonymisering och samtycke, kan metoden tillämpas inom ramen för GDPR.

Jämlikhetsdata används av en rad länder och organisationer.

ANALYS

Sverige har länge samlat in statistik om alltifrån kön och ålder till utbildning och inkomst. Däremot saknas djupgående statistik med indikatorer på ras, etnicitet och religion, vilket gör den kunskap som finns om hur olika etniska minoriteter utsätts för diskriminering mindre exakt.

I svaren till ASR framkommer att två av partierna – Vänsterpartiet och Miljöpartiet – är för införande av jämlikhetsdata. Ytterligare två partier – Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna – är emot.

Övriga partier är inte lika tydliga i sina svar. Både Moderaterna och Liberalerna lyfter behovet av statistik för att kunna synliggöra och motverka diskriminering, samtidigt som de pekar på vikten av att skydda den personliga integriteten. Om jämlikhetsdata införs behöver arbetet ske varsamt och med respekt för individens rättigheter.

Socialdemokraterna skriver att både fördelar och risker finns med jämlikhetsdata, men att de inte har för avsikt att ändra nuvarande ordning. Centerpartiet påpekar att inhämtning av statistik måste bygga på en balans mellan samhällets intressen och individens integritet, men tar inte ställning i frågan.

I Sverige utredde Diskrimineringsombudsmannen frågan om jämlikhetsdata redan 2012, då myndigheten öppnade för att sådan statistik är möjlig att införa och skulle skicka en signal om att samhället inte tolererar diskriminering och bristande jämlikhet.¹¹

¹⁰ European Commission, *European Handbook on Equality Data* (Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2021), s. 15.

¹¹ Diskrimineringsombudsmannen (DO), *Statistikens roll i arbetet mot diskriminering* (Stockholm: Diskrimineringsombudsmannen, 2012), 41.

Statistik över befolkningens etnicitet finns i dag i många länder, och både EU och FN har uppmärksammat Sveriges brist på insamlad data.

FN:s rasdiskrimineringskommitté uttryckte så sent som i december 2025 oro över bristen på heltäckande statistik som också innefattar etnicitet. Bristen på data gör det svårt, skrev kommittén, att bedöma socioekonomisk status för olika grupper, däribland personer av afrikansk härkomst. Kommitténs rekommendation är att Sverige utvecklar verktyg för datainsamling baserad på principen om självidentifiering och anonymitet.

Jämlikhetsdata skulle underlätta för svenska myndigheter att inkludera etnisk mångfald i arbetet med jämlikhetsintegrering. Med det skulle det offentliga Sverige kunna lyfta grupper som sällan eller aldrig prioriteras.

NÅGRA ORD PÅ SLUTET ...

I ett samhälle som i rask takt blir allt mer auktoritärt.

Där politiker vill riva moskéer.

Där de som bestämmer vill dra in permanenta uppehållstillstånd.

Där partier vill kunna återkalla medborgarskap.

I ett samhälle där debatten inför valet 2026 har blivit så extrem att den för bara ett par decennier sedan hade setts som både kontroversiell och inhuman – där väljer ASR att vända åter till kärnan.

Kärnan för oss som organisation kretsar kring det som kallas för afrofobi.

För två år sedan valde Tidöpartierna att i handlingsplanen mot rasism¹² byta ut begreppet afrofobi till antisvart rasism. Det är en åtgärd som i sig kan tyckas obetydlig, inte minst i jämförelse med förslagen ovan. Samtidigt visar den hur sittande regering valde att inte alls lyssna på ASR och de andra aktörer som ville behålla afrofobi-begreppet, en term som med åren blivit väl etablerad i såväl svenska som internationella sammanhang.

Att regeringen tycker sig veta vad afrosvenskar behöver – bättre än afrosvenskar själva – är i sig ett symptom på problemet.

¹² <https://www.regeringen.se/contentassets/c2591c789c8a4e57b6aa8f82c8ada2ab/slutversion-handlingsplan-mot-rasism-och-hatbrott-tillganlig-241212.pdf>

I enkäten från ASR tar inget av riksdagens partier aktivt avstånd från begreppet afrofobi. Sju av åtta partier säger sig också vilja stå upp för afrosvenskars rättigheter.

Samtidigt visar svaren hur lite de lyssnat till vad vi och andra aktörer som arbetar för svenska minoriteters rättigheter faktiskt säger krävs för att nå verklig förändring.

Det skulle kunna handla om:

Att införa jämlikhetsdata.

Att utveckla särskilda åtgärder för att möta strukturell diskriminering och ojämlikhet.

Att genom lagstiftning förbjuda rasprofilering.

Förslagen ovan är alltså inte krav som ASR har tagit fram – de är rekommendationer från FN:s rasdiskrimineringskommitté, CERD.¹³

Vill beslutsfattarna inte lyssna till de direkt berörda, skulle de alltså i stället kunna lyssna till dem som verkligen anses kunna sin sak. I detta fall arton oberoende experter från en rad olika länder som fått i uppgift att övervaka hur stater följer FN:s konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering.

Deras riktlinjer? Internationella normer och principer för mänskliga rättigheter.

En av flera förklaringar till att experterna ignoreras är sannolikt att debatten kantrat till att handla om de mest extrema förslagen. Frågor om lika lön, möjlighet till bra boende och rättvis vård har närapå glömts bort.

En snabb slagning på de största tidningarnas webbsidor visar hur antalet artiklar om afrosvenskars rättigheter har sjunkit konsekvent sedan toppåret 2020.

Som om frågor som kretsar kring jämlikhet inte längre ryms i debatten.

Afrosvenskars tillvaro i Sverige i dag är allt annat än trygg. I vissa fall direkt hotad. Redan utan snacket om indragna medborgarskap står många svarta i ständig beredskap för att när som helst bli angripna på grund av sin hudfärg.¹⁴

Just därför är det viktigt att lyfta frågor om afrosvenskars villkor i Sverige – inte bara bemöta hur andra vill se tillvaron villkorad.

Just därför är det viktigt att inte acceptera förskjutna gränser.

¹³ <https://www.regeringen.se/contentassets/ddc2b527534e42d59218ba632d0df760/cerd-concluding-observations-on-the-combined-twenty-fourth-and-twenty-fifth-periodic-reports-of-sweden.pdf>

¹⁴ Lisa Wallin och Klara Hradilova Selin, *Afrofobiska hatbrott*, Rapport 2022:7 (Stockholm: Brottsförebyggande rådet, 2022), s. 62.